

VESTNIK PROSVETNIH ZVEZ V LJUBLJANI IN V MARIBORU.

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

STEV. 1-2

JANUAR-FEBRUAR 1938

LETO XVII

F. G.: *Sodobne naloge kmečke prosvete*

(Predavanje za februar)

Kulturni vplivi, ki oblikujejo človeškega duha, so številni in mnogovrstni. Kdo bi mogel naštetiti vse vrednote, izvirajoče iz starega Rima, ki so stvorile zapadno kulturo? Pri vsakem narodu najdemo posebnosti, ki oblikujejo duha v smeri narodne kulture. Prav tako imajo stanovske kulture svoj izvor v dobrinah, ki so posebno delovale na miselnost, na dejanje in nehanje dotičnega stanu.

Troje je, kar prav posebno daje obeležje kmečki kulturi: narava, kmečko delo in vaška skupnost.

Posebna prednost kmetova je, da živi v neposrednem stiku z naravo. Vsako jutro gleda sončni vzhod; ni mu treba za to posebno vstajati in hoditi v gore. Polje cvete in rodi pred njegovimi očmi. Drevje raste, zeleni, rodi v njegovi vsakdanji bližini. Strah sil občuti naravnost. To vpliva na ves njegov način mišljenja in življenja, na njegov značaj, njegovo nrvnost in versko udejstvovanje. V naravi vlada ustaljenost. Narava ima svoj časovni ritem. Vse se vrši mirno, brez pre nagljenosti, brez hipnih prekratov. To daje tudi kmetovemu značaju umirjenost in ustaljenost.

Podobno vpliva njegovo delo. Kmet je navezan na zemljo. Skrivnostne njene sile ga rede. Plod svojega dela

gleda v rasti. To je neposrednost, kot je ne pozna ne tovarna ne obrtniška delavnica, še manj pisarna. Ta navezanost na zemljo, ki je nekaj stalnega, daje kmetovi ustaljenosti nov poudarek.

Tretja posebnost je vaška skupnost. V veliki meri je zrasla iz starih zemljiških skupnosti jugoslovanskih družinskih zadrug in srednjeveških srenj. Pospeševalo jo je skupno delo na polju in v gozdu, v vinogradu in na planini, ob skupnih vaških napravah in pri delu v jesenskih in zimskih večerih. Ljudje ene vasi, soseske, srenje, so se čutili navezane drug na drugega. Povezalo jih je sorodstvo in skupna korist, povezal jih je ozki prostor vasi, ki je bila njih svet in ki je nujno ustvarjal ozke stike med prebivalci. Vaška skupnost je bila njihova častna zadeva, ustvarjala je za vse, ki spadajo pod en zvon nepisane postave, navade, ki se jim nihče ni mogel ustavljati, če ni hotel biti tako rekoč izključen iz vaškega občestva. Ta skupnost je ustvarjala organizacijo za samopomoč, prihajala je do izraza v skupni župnijski ali podružnični cerkvi, ki je bila središče in zunanji znak vaškega občestva.

Ti izvori kmečke kulture so ustvarjali kmetovo stalnost v vsem mišlje-

nju, konservativnost in smisel za skupnost. Kmet se je držal starih navad kot nekaj, kar spada k stanu, stara izročila so mu bila sveta. Vrednote, ki so prestale dolgoletne izkušnje, ki so ustaljene v tradiciji, so zanj malone neizpremenljive. Vežanost na skupnost ustvarja smisel za skupno delo, za medsebojno pomoč, varuje člane občestva pred mnogimi pravnimi nevarnostmi, pomeni pa na drugi strani neko omejitve osebnega življenja.

Pod temi vplivi in v teh smereh so rasle dobre in slabe strani kmečkega življenja. V tej samosvoji miselnosti se je razvijalo življenje, dejanje in nehanje naše vasi. To je rodilo kmečko kulturo, iz katere in v kateri so se oblikovale kmečke šege in navade, ta miselnost je ustvarila odnese med cerkvijo in vasjo, vplivala po svoje na pogled v božje stvarstvo, ta je predelala in po svoje obdelala, pa potem za svoje prevzela tuje kulturne elemente kot v noši, v rabi orodja, v zidanju hiše in opremi njene notranjosti.

Tak je bil v velikih obrisih svet kmečke kulture, preden sta vanj udrila individualizem in za njim moderni tok življenja. Zlasti individualizem je s svojim naukom o neobzdrani svobodi, zlasti gospodarski svobodi, zadal silne rane kmečki skupnosti. Najprej je razbil stare vezanosti po mestih, na kmetih je našel le počasi odmev. Ko pa je udril na vas, je tam napravil večjo škodo kot v mestu. Pokazal se je tudi tu vpliv kmečke konservativnosti. Počasi je prodrla misel gospodarske svobode na kmete, ko pa je prodrla, je tudi globlje obtičala v kmečki miselnosti, kot recimo v miselnosti tovarniškega delavca. V delavskih krogih se je rodil odpor proti individualizmu n. pr. s socializmom, na kmetih pa je vsaj v drugi polovici devetnajstega stoletja in dalje uničeval liberalizem naprej in naprej vsak smisel za skupnost. Stare gospodarske skupnosti so po večjem propadle, padel pa je tudi blagodejni vpliv vaškega občestva.

Z individualizmom je udril na kme-

te tudi vpliv racionalizma. Začel se je majati stari odnos med cerkvijo in vasjo, duh materializma je zasenčil prejšnji jasni in enotni pogled v božjo naravo. Enotnost kmečke kulture je s tem zadel najobčutnejši udarec.

Udrle pa so tudi nove pridobitve tehnike in civilizacije. Udrle pravimo, ker so navalile tako in v takem spremstvu, da jih kmečka miselnost ni mogla več predelati in obdelati, ne da bi trpela prava kmečka kultura. Prometna sredstva so zblížala vasi, začel se je udor mesta v vas. Prej ozki svet se je naenkrat silno razširil. Mo-da, hitri tempo življenja, nekmečka šola, učitelj, ki se ni znal uživati v vaško občestvo, stroj in mehanizacija dela, svoboda in širši pogled v svet, ki je vabil iz kmečke preproščine, časopis in knjiga, film in radio, društvo in ognjegasci, ki so v isti uniformi in z istimi vajami reševali kmečko hišo in mestno palačo: vse to je zaneslo zmedo v enotnost kmečkega življenja in mišljenja, vse to je uničevalo staro kmečko kulturo.

In posledica? Prva posledica je, da se je začelo drobiti vaško občestvo. Intimni stiki kmečkih sosedov so popuščali. »Vsak sam zase«, je postalo geslo, pregovor. O družbi, ki jo je ustvaril liberalizem, pravi nemški pisatelj Heimen, da je ko žveplenke v škatlji, ki jih drži skupaj le obod, nimajo pa nikakega odnosa ena do druge. Kot te žveplenke, je človek, ki ga drži v redu le zunanja oblika in državna sila. In ta miselnost je drobila tudi kmečko občestvo. Tudi iz vaščanov, ki so prej živo čutili medsebojno odvisnost, je napravljaval maso, ki ne pozna več stanovskega čtosa.

Kmet je spoznal način življenja v mestu in je začutil nove potrebe, ki jih prej ni poznal in ni imel. Ker jih ni mogel zadovoljiti doma, ga je začelo privlačevati mesto, zlasti lažji način življenja in svoboda, ki ju je videl v mestu. Navezanost na zemljo se je zmanjševala, še bolj ljubezen in veselje do težkega kmečkega dela. Začel se je beg v mesta.

Mestna šola, presajena na kmečka tla, je vzbudila pač znanja željnost,

ni pa vcepila ljubezni do kmetije in kmečkega dela. Kdor se je malo dvignil nad svojo okolico, je hotel biti podoben meščanu, če ne drugače, vsaj kot sluga, orožnik, dacar.

Kmečki človek je prišel v mesto, v družbo, ki ga je privlačevala. Tradicije vaške skupnosti ga niso več vezle, bil je iz domače zemlje izruvan. Njegova pravnost je bila bolj tradicionalna, bolj pod pritiskom vaškega kolektiva, kot pa osebna vrlina. Pogosto je bilo isto z njegovo pobožnostjo in vero. V vrtincu življenja, v katerem je zašel, je mnogokrat doživel aravni in verski brodolom.

In oni, ki je ostal na grudi, je pod vplivom racionalizma izgubljal enotnost mišljenja, dejanja in nehanja, ki je prej prevladovala v kmečkem občestvu. Njegov odnos do Boga in cerkve je ostal le še navada. Individualizem je nujno nosil s seboj sebičnost, pa tudi uživanjaželjnost. Tako je bil tak kmet z eno nogo na zemlji, z drugo v mestu.

Postalo ga je kmalu tudi sram, da je kmet, in je hotel biti namesto kmeta posestnik, ekonom in ne vem kaj še. Nemci so izkovali izraz: »Dass der Landwirt den Bauer auffrisst.«

To bi bil spet v velikih obrisih položaj, ki ga je ustvaril udor modernega življenja v stari svet kmečke kulture. Udor je bil, kot smo rekli, premočan, da bi mogla nove pridobitve in nove dobrine stara kultura prevzeti in predelati. Prinesel je preveč slabe primesi, da bi jo bilo mogoče brez velikih perturbacij naenkrat odstraniti. Ta udor je tedaj oškodoval našo vas v njenem kulturnem življenju. Ne sme se seveda tega preveč posplošiti. Tu je škoda večja, tam manjša. Tu je bil razvoj hitrejši, tam počasnejši. Marsikje so tudi močno zavrlj v pravem času razkroj vasi. Ugotavljamo le neka splošna dejstva.

Naša prosvetna organizacija je kulturna organizacija, posređovalka novih kulturnih vrednot, pospeševalka splošne narodne slovenske kulture. Zato mora, če noče razdirati, na kmetih pospeševati kmečko kulturo. Ne da se vzgojiti naroda brez gojitve

njegove narodne kulture, in ne stanu brez gojitve stanovske kulture. Prav danes je znova tako močan poudarek na besedi stan, saj govorimo celo o stanovskih državah. Stanov pa ni brez enotne svojstvene miselnosti, ki kulturne dobrine ustvarja, presnavlja in posređuje. Prazna bi bila vsaka narodna prosveta, ki ne bi gojila narodnih posebnosti, prazna prosveta na kmetih, če ne bi gojila, kar je svojsko kmečki kulturi.

Zato je naloga naših društev na vasi, da goje najprej, kar je v stari kmečki kulturi res dobrega. Zbirati morajo razmetane dele v novo celoto, skrbno ohranjati, kar je na starem res kulturne vrednosti. To treba razviti in prenesti v novo dobo, ne da bi kaj uničili ali samovoljno spremenili. Kar je bilo manjvrednega, naj pač izgine. V novem življenju so seveda nujne tudi nove pobude, novi vplivi. Modernim civilizatoričnim in splošno kulturnim pridobitvam se nihče ne bo ustavljal. Treba pa je te prav usmeriti in prav predelati, da postane, kar je res dobrega, last kmečkemu stanu, naj služi napredku res enotno usmerjenega kmečkega življenja. Kolikor je mogoče, je treba gori označeni udor mesta, v kolikor ima slabe posledice, zaježiti z vsemi silami in paralizirati njegove slabe učinke. To bi bila v glavnih obrisih naloga naše prosvete na kmečki vasi.

Posebej pa naj opozorim na nekatere stvari.

Gojimo predvsem duha skupnosti! Boj proti pretiranemu individualizmu, s katerim se nujno družijo egoizem, je dolžnost, ker je ljubezen do bližnjega osnovna misel krščanskega medsebojnega življenja. Posebno danes, ko bi je komunizem boj proti individualizmu, pa pri tem popolnoma uničuje svobodo posameznika, moramo še prav posebno paziti, da duha skupnosti prav gojimo in najdemo vedno zlato srednjo pot med individualizmom in komunizmom. Pospeševati moramo torej organizacije, ki spet navežejo kmeta na sodelovanje v gospodarski skupnosti, ki ga uče požrtvovalnosti v skupno korist. Odtrgati ga moramo

od misli na samo trenutno korist in ga učiti pogleda v bodočnost rodov, ki bodo uživali dobroto sedanjih žrtev. Navežimo dalje pri delu za skupnost na stare navade, vaške in župnijske. Učimo jih, da drže na čast in dobro ime onih, ki spadajo skupaj. Samopomoč v vseh stvareh, naj bo nadaljnje geslo.

Poudarjamo potrebo samozavesti! Naša doba je doba izenačevanja. To izenačevanje ubija misel za stanovske organizacije in za posebnosti enega in drugega stanu. Namesto organiziranega ljudstva dobivamo maso. To tendenco izenačevanja podpira individualizem, ki preprečuje ob silnem poudarku osebnosti smisel za podrejenost v organizaciji.

Kmečka samozavest pa bo vodila k ustvarjanju organizacij, po katerih naj se kmet uveljavi. Tako bomo prešli iz sedanjega kaotičnega stanja k organizirani družbi. Ne bojmo se tedaj poudarjati potrebe kmečke samozavesti. Skrbimo le, da jo vodimo v pravo smer in ne v prazno baharijo. Prav tako ne v demagogijo, izraženo pri nas v klicu: »Kmet kmeta«, ki je samo kopija klica: »Proletarci vsega sveta, združite se!« To seveda bi bila nova borba namesto sodelovanja. To bi pomenilo nov nered, namesto reda v človeški družbi.

Obenem s samozavestjo pa učimo **ljubezni do vsega domačega, do zemlje, do kmečkega dela.** Förster pravi, da nas je moderni napredek napravil däljnovidne. Ne vidimo namreč tistih stvari, ki so nam bližje in gledamo le v daljavo, na tuje. Naša društva naj bi tedaj posebno učila ljubiti in spoznavati to, kar je res našega, domačega. S tem uče tudi ljubezni do domače zemlje. To na vasi ni težko, ker itak kmet po naravi ljubi svojo zemljo. In pa veselje do kmečkega dela! Ves svet danes poudarja potrebo dela. Vsi moderni voditelji revolucij so si edini v tem, da je treba pospešiti delo.

Na pariški razstavi stoje trije paviljoni, ki vsi govore o delu. Nemci so postavili mogočno poslopje, pred njim šest človeških postav, ki naj ilustrirajo mogočnost dela pod Hitler-

jem. Boljševiški paviljon je poln ilustracij veselja do dela v sovjetski Rusiji. Stahanovci so vsem postavljeni za zgled. Stalinovi izreki proslavljajo delo. In tretji reformator Portugalec Salazar proslavlja v svojem paviljonu zakone in narodne ustanove za veselje v delu.

Vsi čutijo tedaj potrebo silnega poudarka ob besedi veselje za delo. Za nas pride v poštev še religiozni in нравni moment, brez katerega ne bomo trajno vdihnili veselja za težko kmečko delo.

Heinen pravi, da je **kmet brez religiozne ideje** duševno prazen in top, kot je prazna vas brez cerkve. Vedno je tvoril enotnost kmečkega mišljenja in kmečke kulture pravi odnos človeka do Stvarnika. Dokler je bil ta odnos samo po sebi razumljiv, je bilo tudi kmečko življenje enotno, živela je v njem ljubezen do božje narave, da dela v tej naravi, in ljubezen do tistih, s katerimi se je skupaj boril na tej zemlji, ljubezen do vse vaške skupnosti. Zato bo moralo biti vedno tudi prosvetno delo naslonjeno, če bo hotelo ustvariti enotnost nove kmečke kulture, na pravo razmerje med cerkvijo in vasjo.

Intenzivnejše obdelovanje zemlje in večja skromnost bo mogla preživeti na slovenskih tleh še precej ljudi. Nekaj pa jih bo moralo žalibog vedno v mesto — v tujino. In za te mora društvo doma poskrbeti. Če navezanost na vaško skupnost mnoge napravi manj samostojne, je proti temu treba prav posebno poudariti **vzgojo k samostojnosti** v življenju. Taka verska in нравna vzgoja ga bo obvarovala pred brodolomom.

Naše prizadevanje bo moralo iti dalje za tem, da bo tudi **naša ljudska šola** postala res na kmetih kmečka šola. Rajnki dr. Krek nam je ob neki priliki rekel, da se pri nas otrok nauči v šoli opisovati slona, ki ga nikoli ni videl, ne zna pa opisati zajca, ki ga ima vedno pred očmi. Taka šola tudi nagnete v otrokovo glavo vsega mogočega znanja, ki ni v zvezi z domačim življenjem. Silnega pomena je samo po sebi umevno, učiteljstvo, ki

bi se moralo znati uživeti v kmečko življenje. Mnogim manjka za to zmožnosti, še večkrat manjka volje.

In društvo samo! Na vasi naj prevladuje tudi v društvu kmečka miselnost. Kar je dobro za delavski kraj, kar je dobro za mesto, ni še dobro za kmeta. V kolikor je v naših razmerah mogoče, naj prevladuje v vaškem društvu kmečka pesem, kmečka knjiga, kmečki časopis. Predavanja naj bodo res taka, da so za kmeta. Voditelji naj bi mislili povsod, kaj more v posameznem društvu služiti gornjim ciljem kmečke izobrazbe. Priučimo tudi pravi čut za lepoto. Stari smisel za lepo kmečko hišo, kmečko pohištvo, za kmečko nošo, pa tudi za celo kmečko vas je marsikje ubit. Zidali so šole, zidali celo cerkve, zidali kmečke hiše, ki ne spadajo v okolico. Stari kmečki lepotni čut je pokvarjen.

Vplivajmo tudi na druga društva in druge skupnosti, v katerih kmet občuje. Omenil sem danes ognjegasece, pa bi se dalo dobiti še marsikaj, kar je udrló v našo vas, pa se ni naši vasi prilagodilo, ampak prineslo tuje stvari in tujo miselnost.

Ja končno, kdo spada h kmečki vasi? Najprej moramo poudariti, da ne samo gospodarji, ampak tudi delavci. Zato morajo v našem vaškem društvu priti do enake veljave, recimo sinovi kmetov in kmečkih delavcev. Razlik ne bomo spravili s sveta. Bile so tudi včasih v kmečki vasi razlike med posameznimi plastmi. Ni pa bilo radi razlike nasprotja, še manj sovraštva. Kmet in njegov hlapec sta hodila v isto cerkev in jedla pri isti mizi. Danes pa je treba prav posebno

paziti, da iz razložkov med enimi in drugimi plastmi kmečkega ljudstva ne nastanejo nasprotja in sovraštva. Pritegnimo v kmečki vasi v kmečko društvo vse, kar je v zvezi s kmetom. Tudi kmečkega obrtnika, in kjer to gre, tudi malega kmečkega trgovca. Naše društvo na vasi naj bo res kmečko društvo.

Zavedam se pri tem težav, ki so v tem, da imamo v vasi marsikje poleg kmeta tudi tako delavstvo, ki dela v tovarni. To napravi lahko mnogo težav, če jih ne zna vodstvo društva modro prebresti. Naj bi dobili morda v takem društvu, kjer so sicer kmetje v veliki večini, tovarniški delavci svoje posebne odseke.

Posebej naj omenim mladinsko organizacijo. Pri našem malem narodu bo nemogoče popolnoma ločiti mladinsko organizacijo kmetov in mladinsko organizacijo delavcev. Mnogo stvari je tudi dejansko skupnih. Treba pa bo zmeraj tudi v teh organizacijah skrbeti, da bo vzgoja kmečke mladine res kmečka, kot naj bo vzgoja delavske mladine delavska. Četudi je tedaj v vrhovih enota, je vendar treba posameznim dati, kar jim gre kot njihova posebnost.

To bi bile nekatere nametane misli o potrebi in načinih, kako skrbeti za stanovsko kmečko kulturo. Polje je široko. Rane, ki sem jih našteval, so globoke. Delo za ozdravljenje in delo za napredek je ogromno. Zdravega naroda ni brez zdravega kmečkega stanu. In če je ta problem pri vseh narodih velik, je pri nas še večji, ker tvori kmečki stan še vedno veliko večino.

Dr. France Stele:

Domačijsko varstvo

(Predavanje)

Domovina nam je vsebina vsega, kar nas obdaja na naših zemljah pokrajinskega, umetnega, prirodnega, človekovo življenje izražajočega, pa naj ga krasi ali mu služi. S tujko imenujemo to milieu kake dežele, po nase pa pravimo tudi okolje. Zdi se nam tudi, da beseda domačija zadosti ozna-

čuje vse, kar mislimo. V vsem, kar smo naštevali, posebno pa v skupnosti vsega tega najde naša duša nekaj posebnega, domačega, z nobenimi drugimi razmerami ali zemljami nenadomestljivega. Domač duh preveva vse v domovini, izven nje pa ima vse znak tujega, nedomačega. Nikjer naš duh

ne najde tiste utehe in miru, kakor na domači zemlji, v domačih razmerah, in zato danes, ko nas je na tisoče Slovencev okusilo grenki kruh tujine, dobro razumemo pesnika Mickiewicza, ki je izgnan iz domovine tožil takole: »Domovina, ti si podobna zdravju; tisti se šele zave, koliko si vredna, ki te je zgubil. Danes, ko hrepnim po tebi, vidim ves kras tvoje lepote in ga opisujem.«

V naši naravi je utemeljeno, da ljubimo, kar je domače in nas boli njegova izguba. Posebno po svetovni vojni, ko naša domovina stopa z velikimi koraki v moderno svetovno kulturo, se večja nevarnost, da se domači značaj naših krajev uniči ali vsaj občutno oškoduje. V velikem ga ogrožajo pogosto moderne civilizatorične in tehnične naprave, ki včasih prav brezobzirno razdirajo naravne zanimivosti in pokrajinske, pogosto pa tudi umetne lepote. Tako avtomobilske ceste in železnice s svojimi napravami izpreminjajo ali vsaj občutno oškodujejo lice celih dolin, predmestnih in vaških naselij, pa tudi naravnih krasot. Vodovodne in električne naprave lahko uničijo vodopade ali druge naravne krasote, ki so odvisne od vode. Spoštovanje do domačijskega značaja in njegove davne, na nenavadno pokrajinsko lice ali na stare gradove in njih razvaline navezane vsebine, ki jo ljudstvo izraža in ohranja v pravljičah in pripovedkah, nam zabranjuje na brezobziren način staviti v take kraje tovarne ali druge naprave, ki bi podjedovani značaj izpremenile. Zunanja podoba vasi ali mesta je lepa harmonija belih ali svetlih zidov, začrnelih streh in drevnih skupin; lahko pa jo pokvarimo, če natresemo v to skladno enoto strehe iz eternita ali cementa, ki jih tako širijo. Taka streha že sama po sebi nima lepote učinka, ima pa še to posebno lastnost, da je čim starejša, tem bolj neokusna, grša.

Razen omenjenih prinaša moderna tako zvana mednarodna kultura s seboj še celo vrsto drugih nevarnosti za domačijo in njen značaj. Tako cenena fabriški izdelana noša izpodriva na-

rodne noše, šolska izobrazba izpodriva ljudsko izročilo, kakor so pravljice, pripovedke, epične pesmi itd., umetna pesem, ki jo širita šola in pevski zbori, izpodriva narodno pesem. Radio, časopis in film odpirata ljudstvu poprej neslutena nova obzorja, in tako to, kar je starejšemu pomenilo domačijo, včasih prav naglo propada. Nihče ne vprašuje veliko, ali ne gre pri tem napredku mogoče vendar le tudi za nepotrebno uničevanje podedovanih vrednot in dobrin.

Kot naravna reakcija na take vplive moderne kulture pa nastopa domačijsko varstvo. To gibanje kulturi ni nasprotno in nima namena ovirati njen razvoj. Saj bi bil smešen tisti, ki bi hotel kmeta zaščititi pred resničnimi dobrinami sodobnega napredka, kadar gre za izboljšani promet, za racionalizacijo gospodarskih načinov, za zdravstvo in podobno. Prav nasprotno. Gibanje v korist domačijskemu varstvu ima namen pospeševati razvoj tiste edine prave kulture, ki zida na obstoječih dobrinah, upošteva krajevne razmere in se skuša udomačiti v deželi, kamor pride. Zmotno je namreč naziranje, da je kultura splošna in za vse ljudi, za vse narode in vse dežele enaka. Vprašajmo samo svoje srce, pa nam bo odgovorilo, da ima kultura le takrat kako vrednost za nas, kadar smo jo zmožni sprejeti kot domačo. Vse drugo pa so samo poskusi, ki ostanejo tudi samo poskusi, ne prinese pa splošne koristi. Da se mora kultura vseh vrst in smeri udomačiti, podvreči se razmeram in navadam kraja, kjer nastopa, je danes že precej splošno priznano. Domačijsko varstvo pa trdi razen tega tudi, da se vsaka prava kultura tudi res lahko udomači, prilagodi danim krajevnim pogojem. Železnice, mostovi, avtomobilske ceste, vodne in električne naprave so sami izrazi najmodernejše kulture. Kdor nekoliko pozna svet izven obzorja razgleda z domačega vaškega zvonika, ve tudi, da se dajo urediti tako, da ne bodo motili lepe pokrajine in da ne bodo uničili kake važne prirodne lepote ali zanimivosti. Treba pa je zato volje in

razumevanja za vrednosti, ki jih krije domačija. Tisti, ki je bil vedno doma, jih mogoče res ne razume prav, ker je navadno, da se nam tisto, kar imamo doma, zdi manj vredno kakor tuje. Človek pa, ki je bil v tujini in je občutil, kaj je domotožje, bo vedel, za kakšne vrednote se bori varstvo domačije. Spomnil se bo domače vasi, cerkve, zvonika, zvonjenja, petja, narodne noše, potoka kakega lepega kraja, kakega drevesa, kjer je plezal in se igral kot otrok, kjer je starejši sanjari ali v nesreči in žalosti tugoval; spomnil se bo kakega drevesa, skale, razvaline, o kateri so stari vedeli toliko čudovitega povedati. V luči vsega tega se bo prav živo zavedel, kaj je domačija in v čem je njena prednost pred vsako drugo deželo.

Vzemimo, da bi se tak človek vrnil domov, pa ne bi našel pred hišo več lipe, s katero so zvezani mnogi mladostni spomini, ali bi ne bilo več posebno lepe zvonikove strehe, katero je tolikokrat z veseljem pozdravljal, kadar se je bližal domači vasi — ali bi se ga ne polastila žalost, kakor po izgubi ljubljenečega človeka, in bi tega nikdar ne mogel preboleti. Lepo je to čuvstvo izrazil poljski pesnik Adam Mickiewicz, ki pravi v svojem tako domačijsko toplem Gospodu Tadeju: »Drevesa moje domovine! Če mi nebo da, da se vrnem pogledat vas, stari prijatelji, ali vas bom še našel? Ali boste živeli do takrat? Vi, okoli katerih sem nekdanj lazil kot dete... Ali še živi veliki Baoblis, v katerega ogromnem deblu, izvotljenem po stoletjih, je lahko dvanajst ljudi večerjalo pri mizi, kakor v dobri hiši? Ali še cvete gaj Mendoga pri farni cerkvi? In tam na Ukrajini — ali še raste pred hišo Holovinskih tako košata lipa, da je moglo v njeni sencii sto mladeničev in sto deklet v parih plezati? — Spomeniki naši! Koliko vas vsako leto požre trgovčeva ali državna ruska sekira! Ne pusti pribežališča gozdnim pevcem, niti pesnikom, katerim je vaša senca prav tako ljuba kot pticam... In koliko se vam imam jaz zahvaliti, drevesa domovine!« Lepše pač ni mogoče opisati domačijskih

vrednot. Kar velja o starih drevesih, velja o starih stavbah, lepih pokrajinah, razgledih, zunanjih podobah selišč, krajevnih mikavnosti (zunanja podoba mesta s karakterističnimi zvoniki, starimi ulicami in zatišji). Vprašajte svoje srce! Veliko takega vam bo znalo naštetii, veliko intimnega vam bo vedelo razodeti!

Ako ste tako zaslutili, za kaj gre varstvu domačije, ako ste se zavedli, da vam skuša ohraniti res nenadomestljive reči, boste gotovo tudi sami radi kaj storili za to idealno gibanje.

Težnja po varstvu domačije se je s posebno silo pojavila v zadnjih desetletjih pred svetovno vojno. Zdi se danes, kakor da so ljudje na začetku 20. stoletja zaslutili, da bodo njih domačije v kratkem ogrožene; toda ne več samo po moderni kulturi in njeni tehniki v službi človeškega napredka, ampak mnogo bolj po vojni tehniki, ki bo preračunano in brezobzirno uničevala vse, kar nam je bilo doslej drago in sveto in s tem tudi domačijo. Begunci z vojnih ozemelj pri Gorici, na Krasu in v Brdih vam lahko mnogo povedo o nenadomestljivih vrednotah, ki jih je vojna uničila; z njimi je uničila predvsem domače ognjišče in tisti neizčrpni čar rodne zemlje, ki ga označujemo z besedo domačija. Tiste domačije, ki so jo izgubili, jim nihče več ne vrača, jim je tudi vrniti ne more. Domačijski značaj iz razvalin pozidanih krajev je drugačen; značaj nekdanje slovenske domačije je zabrisan z značajem, prodirajočim z zapada, s tistim značajem, ki se je pred vojno razlikoval od slovenskega in je trdo mejil nanj ob robovih Furlanske ravnine.

Domačija pa ima tudi duhovno vsebino. Do svetovne vojne je bil med domačijo slovenske duše in njeno zunanjo vidno domačijo utelešeno v slovenski vasi in pokrajini, najlepši sklad. Posledice svetovne vojne ogrožajo tudi to duhovno domačijo s tem, da v naš narod vse bolj prodirajo zmešani prevratni nazori. Kar vojna s svojimi nečloveškimi zgledi ni mogla uničiti v dušah, to naj bi oni dovršili. Če pa pride do neskladja med domačijo

slovenske duše in vidno našo stvarno domačijo, je nevarnost za obstoj slovenskega okolja z njegovimi iz duhovne domačije izvirajočimi značilnostmi stopila v akutno stopnjo.

Položaj je danes kratko takle: Nevarnostim za slovensko domačijo, ki so do vojne izvirale iz pretirano pojmovanih dobrin sodobne kulture, se je pridružila mnogo hujša nevarnost vojne tehnike, ki je pred našimi očmi razdejala največje domačijske dobrine velikih dežel, ki je v Rusiji, kolikor je mogla do zadnjega sledu zatrla značilnosti podedovane ruske domačije in ki ograža danes že malone pol sveta. Kaj pa pomeni razpad duhovne domačije, o tem priča najglasneje ista Rusija, ki je klasičen dokaz za to, da z duhovno domačijo umira tudi stvarna domačija.

Ker pa Slovenci ljubimo, cenimo in spoštujemo dediščino svojih očetov tako kot duhovno domačijo svojih duš, kakor tudi kot njen vidni izraz, domačijo naše domovine, in ker se zavedamo nevarnosti, ki nam groze kot duhovno strnjeni družini naroda, ne bomo samo pasivno ponavljali za slovenskimi brati Čehi molitve svetovaclavskega korala »Dediščino očetov, ohrani nam, Gospod!«, ampak se bomo z vsem srcem in prepričanjem zavzeli za to, da ohranimo čim več tega, kar je značilno za našo domačijo v stvarnem ali duhovnem smislu.

Naravna posledica te zavesti bo, da bomo ohranjevali, kar nam je bilo milo in ljubo v mladosti, saj nas tudi v starosti še vabi in opaja. Zavedati se namreč moramo, da smo z ohranitvijo lepe zvonikove strehe, ki je sicer res dražja kakor preprosto piramida-sta ali korenasta, ohranili svojim otrokom košček tistega sveta, ki je z lepoto in sanjami ožarjal našo mladost. Če žrtvujemo nekaj več, bodo tudi oni imeli namesto dolgočasja nekaj prijetnega, mikavnega. Pri novih stavbah pa se je treba zavedati, da ni vsak način zidanja in oblikovanja zunanosti primeren za vsak kraj, temveč da je treba zidati kolikor mogoče različno, primerno različnim krajevnim razmeram. Mislite si le, da bi bile vse hiše

v naši domovini enake — ali ne bi bilo neizmerno dolgočasno? Spomnite se, kako vas v tujem kraju vedno zanima predvsem to, kar je drugačno od domačega. Skrbimo torej, da bo tudi naša domovina ohranila od tujcev proslavljeno, prijetno različnost svoje zunanje podobe. Kar delate ali rabite, skrbite, da bo prijetno tudi po obliki, ni pa treba, da bi bilo bogato, le da je po svoje lepo. Okrasite si stanovanja, društvene prostore; posvetujte se o tem z izkušenimi in bolj izobraženimi, z župnikom, učiteljem itd.; postavite v svojem lastnem ali društvenem domu na primerno mesto kako starino, ki se je ohranila pri hiši ali v vasi. Lahko je to stara poslikana skrinja, ostanek domače obrti, stare statve ali kolovrat, svetniški kip in podobno. Kar ni več za rabo, je lahko za okras stanovanju, skrbite samo, da bo snažno. Ohranjajte tudi ostanke narodnih noš, ki jih še najdete pri hiši. Lepo je, če je taka reč spravljen v muzeju, a večja in resničnejša zanimivost je doma, v okolici, v kateri je bila rabljena, v hiši, v kateri še živi spomin na tiste, ki so porabljali te predmete. Če se penudi slovesna prilika, bo gospodar ali sin vzel ohranjeno staro obleko in ponosen stopal v nji v vrstah med drugimi, on v pristni stari, drugi v ponarejenih, novih — takrat bo v svoji duši dobro začutil ponos in zadovoljstvo, da je to ohranil.

Varujmo to, kar še imamo pokrajinskih in umetnostnih zanimivosti, starih noš in drugih reči: vse to je ostanek naše zgodovine, ožje in širše, hišne in narodne. Svojo vrednost ima kljub temu, da mogoče ni več za rabo. Tujec to ve, zato hodi okoli in kupuje take reči, plačuje jih celo drago, prepričani pa bodite, da jih še veliko dražje naprej prodaja. Kupuje jih zaradi dobičkazelnosti, prodaja pa jih bogatašem, ki si z njimi krasijo svoja stanovanja. Ali ni nespameten kmet, ki ne zna ceniti vrednosti stare reči, jo proda tujcu, zato pa nakupi manjvrednih reči, ki pogosto nimajo sploh nobene prave vrednosti. Ako so starine iz naših kmečkih domov dobre za stanovanja bogatašev, zakaj bi se

jih sramovalo kmetovo stanovanje? Spreglejte že vendar in hranite spomine na svoje starše in prastarše doma, če ne bo s časom predolgočasno po vaših stanovanjih!

Ne zanemarimo pa tudi svoje duhovne domačije. S stvarno, vidno domačnostjo naše domovine je tudi ta ogrožena. Zato bomo v svoje življenje

vpletli stare šege in navade, praznovanja in zabave, ki smo jih podedovali od prednikov in smo o njih spoznali, da niso proti dostojnosti, dobremu okusu in sodobni izobraženosti. S tem šele bo naša domačija zopet oživila, ves pojav naše domačije, kakor se bo kazala tujcu, pa bo enoten po duhu in vidnem izrazu.

Pravila Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani

Ime, sedež, področje

§ 1. Zveza ljudskih odrov je odsek Prosvetne zveze v Ljubljani in ima svoj sedež v Ljubljani.

Naloga, sredstva

§ 2. Naloga Zveze ljudskih odrov so:

1. Voditi vse katoliško igranje pri nas v smer, ki mu je po času in po njegovem poslanstvu dana.

2. Pomagati pri ustvarjanju primerne izbora iger.

3. Voditi evidenco vsega našega igralskega ustvarjanja.

4. Skrbeti za izpopolnjevanje igralcev.

5. Skrbeti za izpopolnjevanje odrskega podajanja in za sodobnim razmeram odgovarjajoče gledališke prostore.

§ 3. Sredstva za doseg teh nalog so:

1. Publikacije.
2. Izposojevalnica iger.
3. Posvetovalnica.
4. Izposojevalnica garderobe in rekvizitov.

5. Tečaji.
6. Obiski.
7. Osrednja strokovna knjižnica.
8. Razstave.
9. Tekme in natečaji.
10. Članarina, dohodki od prireditev, podpore.

Ustroj uprave

§ 4. Upravo tvorijo:
1. Osrednje vodstvo.
2. Dekanijski odbori.
3. Dekanijski sestanki.
4. Letno zborovanje

Osrednje vodstvo

§ 5. Osrednje vodstvo sestoji iz 4 do 8 članov in se voli na rednem občnem zboru Prosvetne zveze.

§ 6. Osrednje vodstvo tvorijo: predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik ter po potrebi še največ trije odborniki. V osrednjem vodstvu je tudi duhovni voditelj, ki ga za to naprosi vodstvo samo. Člani vodstva si sporazumno razdele naslednje referate: za odrski tisk, za odrsko statistiko, za izposojevalnico garderobe in rekvizitov ter iger, za odrsko izobrazbo, za avtorsko-pravne zadeve.

Delokrog osrednjega vodstva

§ 7. Osrednje vodstvo: 1. Sprejema in po odobritvi Prosvetne zveze izključuje člane.

2. Oskrbuje zvezino premoženje.

3. Skuša s sredstvi dosežati namene zveze in skrbi za njen napredek na podlagi teh pravil.

§ 8. Seje osrednjega vodstva se vrše vsaj enkrat mesečno. Za sklepe je treba nadpolovične večine glasov.

Dekanijski odbori

§ 9. V vsaki dekaniji se ustanovi po možnosti dekanijski odbor Zveze ljudskih odrov, ki skuša na svojem ozemlju uresničevati namene Zveze s sodelovanjem, po navodilih in v sporazumu z osrednjim vodstvom. Le-to vzdržuje ravno preko dekanijskih odborov zvezo s posameznimi člani-igralskimi družinami.

§ 10. Dekanijski odbor treh oseb določi pred občnim zborom Prosvetne zveze dekanijški sestanek. Ti trije si porazdele med seboj delo in funkcije (predsednik, namestnik predsednika, tajnik).

Dekanijski sestanki

§ 11. Dekanijski sestanki se vrše vsake tri mesece. Udeleže se jih vsakokrat zastopniki vseh včlanjenih igralskih družin v dekaniji.

§ 12. Dekanijski sestanki razpravljajo o tekočem delu, o smernicah osrednjega vodstva in dajejo le-temu pobude.

Letno zborovanje

§ 13. Dogovorno z dekanijškimi odbori se vrši vsako leto v drugem kraju redno letno zborovanje Zveze ljudskih odrov.

§ 14. Rednega letnega zborovanja se udeleže po možnosti zastopniki vseh igralskih družin in člani teh družin ali vsaj zastopstva dekanijških odborov.

§ 15. Na rednem letnem zborovanju poda osrednje vodstvo poročilo o svojem delu, o delu igralskih družin v preteklem letu in razvije smernice za v bodoče.

§ 16. Predloge za letno zborovanje Zveze je treba predložiti osrednjemu vodstvu vsaj osem dni prej.

§ 17. Redno letno zborovanje se skliče vsaj 14 dni popreje z okrožnico dekanijškim odborom in z objavo v »Slovenec«.

§ 18. Izredno letno zborovanje se skliče, kadar spozna osrednje vodstvo to za potrebno, kadar to zahteva večina dekanijških odborov in kadar to zahteva odbor Prosvetne zveze.

§ 19. Z rednim letnim zborovanjem naj bi bila vsakokrat združena tudi večja prireditelj, ki naj jo pripravijo družine iz kraja, kjer se zborovanje vrši. Pripravijo se tudi lahko gostovanja nekaterih boljših včlanjenih igralskih družin.

Delokrog letnih zborovanj

§ 20. Na rednih letnih zborovanjih se:

1. Razpravlja o poročilu osrednjega

vodstva in o predloženih smernicah za v bodoče.

2. sklepa o predlogih,

3. določa letna članarina in druge obveznosti,

4. sklepa o spremembi pravil,

5. sklepa o razpustu Zveze.

§ 21. Letno zborovanje je sklepčno ne glede na število navzočih ali zastopanih članov.

Člani

§ 22. Člani so redni in izredni. Redni član Zveze je lahko vsaka igralska družina, sestavljena iz članov kakega Prosvetnega društva, včlanjenega v Prosvetno zvezo. Izredni člani lahko postanejo igralske družine, ki priznavajo smernice in načela Zveze ljudskih odrov in se v svojem delu ravnajo po njih.

§ 23. O sprejemu tako rednih kakor izrednih članov odloča osrednje vodstvo. Proti njegovi odločitvi v tem pogledu ni ugovora.

Dolžnosti in pravice članov

§ 24. Člani so dolžni delovati po smernicah Zveze in po navodilih osrednjega vodstva, vršiti določbe teh pravil, čuvati ugled Zveze, izvajati sklepe letnih zborovanj in dekanijških odborov.

§ 25. Člani imajo pravico posluževati se sredstev Zveze, naštetih pod točkami 1. do 9., udeleževati se letnih zborovanj, stavljati predloge, pritožiti se v primeru potrebe na osrednje vodstvo in na odbor Prosvetne zveze.

§ 26. Izredni člani imajo na zborovanjih samo posvetovalen glas.

Izključitev

§ 27. Rednega ali izrednega člana, ki nasprotuje Zvezinemu namenu in ne izvaja dolžnosti, sme osrednje vodstvo izključiti. Pritožba je dopustna v teku osmih dni na odbor Prosvetne zveze, zoper katerega odločitev ni ugovora.

Zastopstvo

§ 28. Zvezo zastopa predsednik, v njegovi odsotnosti podpredsednik. — Zvezine listine podpisujeta predsednik

oz. podpredsednik in tajnik. Predsednik Zveze ali njegov namestnik je referent za vse zadeve ljudskih odrov v odboru Prosvetne zveze.

Razsodišče

§ 29. Razsodišče sestoji iz treh odbornikov Prosvetne zveze, ki v sporu ne smejo biti soudeleženi in ki jih v ta namen vsakokrat posebej določi odbor Prosvetne zveze.

§ 30. Proti sklepu razsodišča je dopustna pritožba na odbor Prosvetne zveze v teku osmih dni.

§ 31. Razsodišče je sklepčno v navzočnosti vseh članov ter sklepa z večino glasov. O vsakokratnem sklepanju se sestavi zapisnik, ki se pošlje osrednjemu vodstvu Zveze v nadaljnje postopanje.

Nadzorstvo

§ 32. Nadzorstvo vršita en odbornik Prosvetne zveze, ki ga določi odbor Prosvetne zveze, in preglednik, ki ga voli letno zborovanje. Nadzorujeta delo Zveze v teku poslovnega leta, revidirata od časa do časa poslovne knjige in poročata o tem občnemu zboru Prosvetne zveze.

Razdružitev

§ 33. Zveza ljudskih odrov se razide:

1. Če to skleneta na rednem letnem zborovanju več kot dve tretjini članov.

2. Če preneha delovati Prosvetna zveza.

§ 34. Premoženje zveze je last PZ in pripade njej, za primer njenega razpusta ali prenehanja pa pripade namenu, ki ga določajo pravila PZ.

Zvezni svet

Zastopniki 9 dekanijskih okrožij so se zbrali k posvetovanju v torek 4. januarja.

Kot prva točka dnevnega reda je bilo poročilo ravnatelja Zora o skupni seji vseh 5 PZ v Celju dne 20. 11. 1957. Podrobno je bilo podano delo Slovenske straže, ki se na zunaj v javnosti ne opazi, pa je tembolj važno tiho in prikrito delo, ko branijo slovensko posest zlasti na Štajerskem. Priporočilo se je okrožjem, da napravijo majniške izlete na Koroško, da pridejo tako v stik z ondotnim ljudstvom. V ta namen bo PZ izdala nekaj načrtov in navodil za tovrstne izlete.

Kot druga točka dnevnega reda je bila zvezna prireditev v letu 1958.

Ker je sklep pripravljalnega odbora, da bodo v spreved pripuščeni le kroji in narodne noše ter zastave, se je debata gibala okrog vprašanja, kako omogočiti nabavo krojev in narodnih noš za člane in članice. Padla je misel, naj bi se za uradnim sprevedom člani in članice, ki so bili v špallirju z znaki, takoj uvrstili in za sprevedom prišli na Stadion, da se prepreči naval mase na vhode pri Stadionu. Padel je tudi predlog, da bi bila maša

zadnja točka na Stadionu, tako da bi bili vsi trije govori pred službo božjo in da bi bila dopoldanska prireditev končana s sv. mašo. Na ta način bi se preprečilo, da ne bi kot običajno zadnji prišli na Stadion, ko bi bila maša že končana. Dalje je zastopnik ljubljanske okolice predlagal, naj bi se občinstvo s primernim predavanjem obvestilo o pomenu te prireditve.

Kar se tiče razstave, je bila izražena želja, naj bi bila široko zasnovana in bi podala celotno prosvetno delo po naših društvih, zato naj se posveti vsa pažnja in se pritegnejo k delu tudi okrožni odbori. Vstopnina naj bo majhna, da se obišče lahko večkrat.

Kot tretja točka pride na dnevni red tisk novega Poslovnika. Kot izredna točka, katero je naročil zadnji občni zbor, da jo reši zvezni svet, je točka: ali morajo biti člani in članice dramatičnega odseka do gotovega leta člani oz. članice odseka in dekljškega krožka. Zvezni svet je po daljši debati, v katero so posegli dekan Tomažič, dr. Marolt, Torkar, sklenil, da morajo biti člani dramatičnega odseka ali pevskega odseka vsaj člani društva, dobro pa je, da so tudi člani od-

seka oz. krožka. Nihče se ne sme pristopiti, da bi sodeloval na društvenem odru, ne da bi bil član dotičnega društva. Vnela se je daljša debata o delovanju strokovnih organizacij z ozirom na njihovo prosvetno udejstvovanje in o delovanju prosvetnega društva. Tudi v tem oziru naj Poslovnik zavzame odločno stališče, da ne bodo strokovne organizacije prirejale iger ali pevskih nastopov, temveč naj se držijo le zgolj pospeševanja strokovnega znanja, splošno prosvetno delo pa naj goji le prosvetno društvo. Času primerno naj se spremenijo v Poslovniku točke 110 do 125, ki govorijo o odsekih, o članstvu, o podzvezah in pa o prosvetnih okrajih. Na mestu naj bi bila tudi točka, ki govori, kdo naj pride v odbor društva. Zvezni svet tudi odobri, da se v eni župniji sme ustanoviti eno prosvetno društvo, le v izrednih slučajih in če so podani tehtni razlogi, sme Zveza dopustiti še drugo društvo. V Poslovnik naj se vstavi tudi točka, ki govori o duhovnem vodstvu. Duhovnega vodja naj imenuje nadrejena cerkvena oblast, kateri ima pravico udeleževati se društvenega delovanja in ima pravico veta pri vseh sklepih, ki se tičejo versko moralne vzgoje članstva. Končno je bil osvojen predlog, ko bo Poslovnik v tem smislu popravljen, naj se pošlje osnutek dekanijskim odborom v pregled, ki ga morajo v 7 dneh pregledati in vrniti na PZ s pripombami.

Poročila so podali zastopniki iz zagorske dekanije, kjer je okrožje priredilo lepo uspel prosvetni tabor dne 8. avgusta v Mediji Izlakah, kmetijski tabor v Zagorju in okrožni pevski koncert 20. junija, ki je tudi dobro izpadel. — Za kamniško krožje poroča g. Očepek, da deluje 15 društev s svojimi odseki in da je lepo izpadel okrožni tabor v Mengšu. Opomni pa,

da nekatera društva ne čutijo z okrožnim odborom in se ne zmenijo za njegove nasvete in delo.

Trebanjsko okrožje, katerega vodi g. dekan Tomažič, opomni, da je ostalo društveno delo prav v tistih krajih, kjer bi bilo najbolj na mestu. Vršil se je tudi okrožni tabor v Št. Janžu; obžaluje, da se je preneslo fantovsko okrožje v Št. Rupert. Opaža se tudi, da mlajša duhovščina nima več onega Krekovega idealizma, da bi se posvetila z vso vnemo društvenemu delu.

Za litijsko okrožje poroča g. akademik Kos, ki pravi, da odbori društev ne pošiljajo svojih delegatov na okrožne seje. Zelo se trudi okrožni odbor, da se osnujejo fantovski in dekliški krožki po društvih; tudi tamkaj se čuti pomanjkanje sodelovanja duhovščine z društvom. Daljše poročilo poda zastopnik škofjeloškega okrožja. Omeni lepo uspel prosvetni tabor 18. julija v Škofji Loki, proslavo 40 letnice obstoja ondotnega društva in slovesne blagoslovitve nove zastave. Redno se vršijo fantovski in dekliški večeri, pa tudi prosvetni večeri so tedensko na sporedu. Pri štafeti z groba Krekove matere na Kregov grob, torej iz Sele do Ljubljane, je sodelovalo 180 fantov iz okrožja. Da se je štafeta izvedla, temu je pripomogla največ PZ s podporo, za katero se zahvaljuje celo okrožje. Dvoje društev je prišlo v preteklem letu do lepih domov, t. j. Trebije in pa Stara Loka. Prosvetno društvo v Železnikih je praznovalo 25 letnico svojega obstoja in v spomin na pokojnega dr. Jegliča prekrstilo svoj dom v Jegličev dom. Lepo delo vrši tudi Prosvetno društvo v Žireh, ki je velike važnosti kot obmejno društvo. Bodoči prosvetni tabor bo v Žireh in na Savodnjem.

Prireditve v letu 1938.

Kakor je bilo sklenjeno na občnem zboru Prosvetne zveze, bo v l. 1938. glavna prireditve v Ljubljani, in sicer od 26. junija do 30. junija. Ob tej priliki se bo vršil v Ljubljani medna-

rodni nastop katoliških gimnazij. Mednarodne telovadne tekme se bodo vršile 26. junija od 9 dopoldne do 20 zvečer, 27. junija pa bodo mednarodne tekme v lahki atletiki in tekme Zveze

fantovskih odsekov in Zveze dekliških krožkov. Isti dan pa bo zvečer ob 8 mednarodna akademija v Unionu. 28. junija se bodo tekme nadaljevale, obenem pa bo od 8 do 12 zborovanje prosvetnih delavcev Zveze fantovskih odsekov v veliki dvorani Uniona, istočasno bo zborovanje prosvetnih delavskih zastopnikov pri vodstvu dekliških krožkov v dvorani hotela Metropol, popoldne bo glavna skušnja vseh nastopajočih v Stadionu, zvečer pa bo jugoslovanska akademija v Unionu, nato pa spoved po ljubljanskih cerkvah. 29. junija, na praznik sv. Petra in sv. Pavla, bo zjutraj ob 5,30 skupno obhajilo za člane in članice prosvetnih društev po ljubljanskih cerkvah, nato bo sprevod krojev, narodnih noš po glavnih ulicah na Stadion, kjer bo ob 11 sv. maša z ljudskim petjem, popoldne ob 3 pa je javen nastop na Stadionu. To je pri nas največja prireditve katoliške mladine v tem letu. Na tej prireditvi sodelujejo člani in članice fantovskih odsekov oziroma dekliških krožkov. Ker je dovoljen nastop samo v krojih in narodnih nošah, naj se opozorijo člani, da si te omissijo.

40 letnica Prosvetne zveze.

14. novembra 1897. leta je bila ustanovljena Slovenska krščanska socialna zveza v Katoliškem domu. Kot naslednica Slovenske krščanske socialne zveze je nastopila Prosvetna zveza po svetovni vojni. Primerno je, da se ta dogodek proslavi tudi na dostojen način. Kot uvod v to 40 letnico je Prosvetna zveza priredila Krekovo spominsko proslavo v Ljubljani na predvečer njegovega smrtne dne. Ne misli s kakimi šumnimi prireditvami slaviti svojega jubileja, temveč je prilagodila svojo proslavo okviru mednarodnih prireditev od 26. do 30. junija. V tem času bo Prosvetna zveza priredila v Ljubljani

prosvetno razstavo.

Ta razstava naj bi nazorno pokazala delo Prosvetne zveze v zadnjih 40 letih na prosvetnem področju. V ta namen se je osnoval poseben odsek pri

glavnem odboru, katerega tvorijo: dr. Ivo Pirc, arh. S. Kregar in ravnatelj Zor. Tvarina, ki pride v poštev za razstavo, mora biti zbrana do 1. marca. Razstave se udeležijo poleg Prosvetne zveze tudi Zveza fantovskih odsekov, Zveza dekliških krožkov, ženska zveza, Zveza ljudskih odrov v Ljubljani. S tem prosimo društva, da pregledajo svoje arhive in nam sporoče, kaj bi bili pripravljene razstaviti. V poštev pridejo predvsem modeli društvenih domov bodisi v leseni ali mavčevi izdelavi. Društvene zastave, večje prireditve in najbolj značilne slike iz naših prosvetnih taborov. Slike bomo pač dali povečati, zato prosimo le za dobre fotografične posnetke. Društva, ki hranijo kako dragoceno diplomu, pokale, naj nam to javijo. Za ljudski oder bi pa nujno rabili nekaj malih odrov v velikosti kubičnega metra s popolnimi scenami, dalje slike večjih uprizoritev na prostem.

Razstava bo v dvorani Serafinskega doma in v sosednjih prostorih. Odprta bo od 26. junija do 5. julija. Za sprevod se bodo zastave lahko dvignile v dvorani.

Slavnostni zbor

bo v veliki dvorani Uniona 28. junija ob 4 popoldne. Slavnostni govor ima predsednik Prosvetne zveze g. dr. Lukman. Nadalje bodo govorili zastopniki včlanjenih zvez. Vsi podajo smernice za bodoče delo, ki ga vrše organizacije pod okriljem Prosvetne zveze.

Slavnostna akademija

se bo vršila zvečer ob 8 v dramskem gledališču. Trajala bo eno uro. Na akademiji bodo sodelovali peveci, recitatorji, orkester in govornik.

Skupna slovesnot

bo na praznik sv. Petra in Pavla 29. junija po naslednjem sporedu:

Ob pol 6 zjutraj bo za članstvo prosvetnih društev skupno obhajilo v eni izmed ljubljanskih cerkva. V sprevod, ki se začne pomikati ob pol 9. uri dopoldne, imajo dostop samo zastave prosvetnih društev, narodne noše in skupine, ki bodo predstavljale cilje

Prosvetne zveze. Na zvezinem svetu so nekateri imeli pomisleke, zakaj da ne bi smeli tudi civilisti iti v sprevedu, toda razlogi, ki govorijo za to, da korakajo v sprevedu samo kroji in narodne noše, so tako tehtni, da ne moremo preko njih. Glavna naloga članstva v naših društvih je sedaj v tem, da si preskrbijo kroje ali pa narodne noše. Čim več narodnih noš, tem močnejša bo skupina. Ob 11 bo na Sta-

dionu zbor, na katerem bo tudi nastopil govornik Prosvetne zveze, ki bo govoril o njeni 40letnici. Po zboru maša. S tem bi bila končana proslava 40letnice Prosvetne zveze. Ponovno opozarjamo vsa društva, zlasti pa odbore, da takoj začno organizirati, kako bo društvo nastopilo pri tej slavnosti. Nobena narodna noša ne sme ostati ta den doma, kakor tudi ne nobena društvena zastava.

Razno

Na XXXIV. evharistični kongres v Budimpešto.

Prosvetna zveza organizira skupine narodnih noš in krojev za evharistični kongres v Budimpešti. Ker pa se s pomočjo napol odprtih avtobusov vidi 70 odstotkov več kakor z železnico, smo se odločili potovati na kongres z avtobusi. Odhod iz Ljubljane 25. maja zjutraj ob 6. Med potom prevozijo izletniki nekdanjo Panonijo; lepa bo vožnja ob Blatnem jezeru; ustavijo se v stolnem Velegradu, kjer je bila najbrž prestolnica Kocela in kjer sta delovala Ciril in Metod. Še isti dan zvečer prispejo izletniki v Budimpešto. V Budimpešti se udeležijo vseh cerkvenih slovesnosti in kjer ostanejo 27., 28. in 29. maja, obenem si bodo pod vodstvom ogledali vse muzeje, zanimivosti in znamenitosti. Gotovo bodo naše narodne noše pri veličastni procesiji vzbujale svetovno pozornost. V ta namen vabi Prosvetna zveza, da se članstvo naših organizacij kolikor mogoče številno udeleži svetovnega kongresa. Odhod iz Budimpešte je na dan 30. maja ob 5 zjutraj, prihod v Ljubljano proti večeru. Stroški, vožnja, hrana, stanovanje in izkaznica skupaj 1.100 din za tiste, ki ne želijo skupnega prenočišča; kdor pa želi skupno prenočišče, se stroški znižajo na 950 dinarjev. Kdor želi svojo sobo, pa se izdatki zvišajo na 1.200 din. Priglasene sprejema Prosvetna zveza do 31. marca. Ker pa je število omejeno in se že prijavljajo, bo brez dvoma priglasovanje zaključeno prej.

Spominska svečanost po nadškofu dr. Jegliču.

Hvale vredno je, da se prosvetna društva zavedajo, kaj je bil nadškof dr. Jeglič slovenskemu narodu. Bil je njegov apostol, bil je njegov narodni knez, ki pa je tudi njegov učitelj prosvetitelj. Prosvetna zveza je za take slovesnosti pripravila lep spored pod naslovom: Nadškof dr. Jeglič v besedi, sliki in filmu. Kakih 50 slik s predavanjem pojasnjuje življenjski tok nadškofa dr. Jegliča, nato sledi pesem Povsod Boga, kot tretja točka pa je predvajanje filma, ki nam kaže dr. Jegliča v daljni Ameriki med našimi izseljenci, kronanje Matere božje na ameriških Brezjah v Lemontu, prizor iz evharističnega kongresa in njegov žalni spreved k počitku k Sv. Križu. Med žalnim sprevedom pevci pojejo žalostinke ali »Usmili se«, kjer pa imajo godbe, naj godba igra iste. Doslej so se vršile te komemoracije v Ljubljani, v Beogradu, Na Viču, v Dravljah, na Gorjah, Kor. Beli, v Smledniku, v Dol. Logatcu, Polhovem gradu in so napovedane zlasti še v mesecu februarju in marcu. Spored se more izpeljati le tam, kjer imajo na razpolago elektriko.

Nove serije diapozitivov, ki jih je Prosvetna zveza nabavila v zadnjem času, so naslednje: 1. Umetniška družina Šubic; 2. Ob 25letnici balkanske vojne; 3. Svetovna razstava v Parizu; 4. V deželi polnočnega sonca; 5. Božične slike o Betlehemu. Pripravlja se serija: Velika noč v Jeruzalemu; Sa-

dovi boljševizma v Rusiji; Bolgarija, Svetovni kongres Kristusa Kralja v Poznanju; Slovenska šegavost v besedi in sliki; Med Bretonci.

80letnica prikazovanja Matere božje v Lurdu.

Ker ima Prosvetna zveza v svojem programu, da mora pospeševati tudi versko vzgojo, zato ne smemo iti mimo te 80letnice. V ta namen nudimo društvom poleg običajnega romanja v Lurd, ki bo v mesecu avgustu, še prireditve, ki bo brez dvoma povsod uspela in žela najlepših uspehov. Na programu te slovesnosti bi bile naslednje točke:

1. Marijina pesem; 2. predavanje s skioptičnimi slikami o zgodovini lurške božje poti; 3. Marijina pesem; Lurška himna; 4. predvajanje filma »Lurd v žaru svojih čudežev«; 5. Povsod Boga.

Film »Lurd v žaru svojih čudežev« nam predstavlja dve družini, izmed katerih ima ena hčerko, druga sinčka. V razgovor je vpletena zgodovina o Lurdu. Starši dečka so brezverni. Neko noč, ko sta se oče in mati zabavala na plesu, je padel otrok iz prvega nadstropja in si zlomil obe nogi ter ostal brom. V boleznih se sinček spomni zgodbe o Lurdu ter prosi očeta, da bi šel v Lurd, kjer bo ozdravel. Ko pride v Lurd, ga okopljejo v lurški vodi, peljejo k procesiji, med večerno procesijo s svečami, ko je donela lurška himna, pa otrok ozdravi. Poleg otrokovega zdravlja je oče brezverec postal zopet veren in se poklonil lurški Materi božji. Film kaže tudi veličastne procesije, prihode posebnih vlakov, napolnjenih z romarji in bolniki. Druživa, ki žele, da se ta prireditve vrši, naj takoj sporoče datum in uro Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

Tombola in srečolov.

V zadnjem času so zopet začela Prosvetna društva pošiljati prošnje oziroma prepise prošenj za dovolitev tombol. Te prošnje so še vedno napačno motivirane, kot so bile lani. Pravilnik o tombolah pravi, da se tombole dovo-

ljujejo v »humane in privredne ciljeve« in tega besedila se upravni odbor razredne loterije rigorozno drži. Zato bodo prošnje naših društev, ki v prošnjah navajajo vedno, da se bo dobiček porabil za popravo društvenega doma ali odra, ali za knjižnico, zopet odbite. Če bodo pa prošnje pravilno motivirane (na primer za podporo brezposelnim in siromašnim otrokom in podobno...), bo šlo vse gladko.

Vložite prošnje za tombole in srečolove pravočasno, nekaj mesecev prej. Prošnje morajo iti po uradni poti. Navedite v njih namesto enega datuma, kdaj se bo prireditve vršila, daljši rok, na primer od junija do avgusta.

Prošnje je treba nasloviti na ministrstvo za kmetijstvo v Belgradu, vložiti pa jo je na okrajno načelstvo. Okrajno načelstvo predloži potem prošnjo po kr. banski upravi ministrstvu za kmetijstvo.

V prošnji je navesti vrsto igre in v katere namene se namerava porabiti dobiček. Prošnja je treba kolkovati s kolkom za 50 din.

Priložen igralni načrt mora vsebovati:

a) skupno število kart ali srečk in ceno posameznega komada;

b) število dobitkov in njih skupno vrednost z navedbo, so li kupljeni ali darovani ali na kak drug način pridobljeni;

c) navedbo dneva in kraja oziroma prostorov, kjer se vrši srečolov oziroma tombola.

Načrt je treba kolkovati s kolkom za 4 din.

Nekolkovani prepis prošnje je poslati tajništvu JRZ v Ljubljani zaradi znanja in eventualnega posredovanja v Belgradu.

Tombole in srečolovi se dovoljujejo, ako obstojajo dobitki iz predmetov in ako skupna vrednost dobitkov predstavlja najmanj polovico skupne vrednosti izdanih kart, oziroma srečk.

Katoliški esperantisti bodo zborovali v Ljubljani.

Na 19. mednarodnem kongresu katoliških esperantistov, ki se je vršil lani v mesecu avgustu v Haagu na

Holandskem, je kongres soglasno sklenil, da naj se 20. jubilejni kongres vrši v Jugoslaviji, kjer se mlada katoliška esperantska liga lepo razvija in razveseljivo napreduje.

Katoliški esperantisti so si torej nadelo težko nalogo, organizirati mednarodni kongres v Ljubljani v mesecu avgustu (od 6. do 11.) 1938.

Da bi kongres čim lepše uspel, najvljudneje naprošamo vsa prosvetna društva, posebno tista v Ljubljani in njeni bližini, da priporočajo svojim članom učenje esperanta, da se bodo lahko udeležili kongresa in eventualno tudi priskočili na pomoč pripravljalnemu odboru, ki ga čaka težko in odgovorno delo.

Vsa tista društva, ki so pripravljena dati nekaj svojih moči na razpolago, naj to javijo: Pripravljalnemu odboru za 20. kongres v Ljubljani, Resljeva cesta št. 29.

Za vso naklonjenost in pomoč se že vnaprej najlepše zahvaljujemo.

Za odbor: **Golobič Peter.**

*

Članarina. Zvezni blagajnik je na zadnji seji 1. februarja ugotovil, da je plačala za l. 1937, komaj ena četrтина društev članarino. Društva, ki pobirajo od članov članarino, so dolžna za vsakega člana prispevati zvezi na leto 1 din. Organizacija, za katero člani — v tem primeru društva — prav nič ne žrtvujejo, ne more živeti. Le tista stvar, za katero žrtvujemo in se

trudimo, ima ceno v naših očeh. Zato naj društveni odbori pri prvi seji vprašajo društvenega blagajnika, če je izvršil v tem oziru svojo dolžnost. Čudimo se, da zlasti društva v tistih krajih, ki sicer živahno delajo pa tudi gmotno napredujejo, niso izvršila nasproti Prosvetni zvezi svoje dolžnosti. Odbor je bil prisiljen v tem oziru skleniti naslednje:

1. Društva, ki ne plačajo članarine, ne bodo imela glasovalne pravice na občnem zboru.

2. Tista društva, ki niso poravnala svojih obveznosti, bodo odslej plačevala izposojevalnino za diapozitive in filme 50 odstotkov več.

3. Ta društva bodo dobila garderobo le pod pogojem, da plačajo članarino, sicer se jim zaračuna zopet 50 odstotkov več, kakor društvom, ki so plačala članarino.

4. Vse tiskovine, knjige, torej tudi »Vestnik«, bodo ta društva plačevala še enkrat dražje, kakor tista, ki so plačala članarino.

V prihodnji številki bodo vsa društva, ki so že plačala članarino, natisnjena, da se lahko izkažejo pri vseh naročilih pri Prosvetni zvezi.

Prosvetna zveza je vstopila kot članica k Izseljenski zbornici. Priporočamo tudi vsem društvom, da pristopijo k Izseljenski zbornici. Članarina za vsako društvo znaša letno din 10.—, zato pa dobijo brezplačno izseljensko glasilo »Izseljenski vestnik«.

Vseбина: F. G.: Sodobne naloge kmečke prosvete. — Dr. France Stele: Domačijsko varstvo. — Pravila Zveze ljudskih odrov pri Prosvetni zvezi v Ljubljani. — Zvezni svet. — Prireditel v letu 1938. — Razno. — Tretja zdravstvena ura za mesec februar.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec

Tretja zdravstvena ura za mesec februar

Stranišče.

Stanje stranišč po deželi je večje zlo, kakor se ga zavedamo. Kakor je kuhinja ogledalo gospodinje, tako je stranišče ogledalo gospodarja. Zakaj njegova dolžnost je, da se ogleda po okolici in da najde primeren načrt, po katerem popravi ali pa zgradi stranišče tako, da ne bo prigovora. Žal je še mnogo gospodarjev, ki se te svoje dolžnosti ne zavedajo.

Zakaj je slabo stranišče veliko zlo za hišo in za vas? Tifus, griža, kolera in otroške driske nastajajo po okuženju, ki ima svoj izvir v človeških ocedkih (blatu). Ljudje, ki so bolni na teh boleznih, izločajo namreč v svojih ocedkih tudi bacile teh bolezni. To delajo pa tudi taki, ki so katero od teh bolezni že preboleli, morda celo, da sami niso zanjo vedeli. Take ljudi imenujemo bacilonosce. Bolni ljudje in bacilonosci sejejo torej v svojih ocedkih okoli sebe bacile in kdor take bacile použije, oboli na isti boleznii, kakor jo je imel tisti, od kogar so bacili prišli. Za použitje bacilov, ki so v ocedkih, je pa dano premnogo prilike v tistih krajih, kjer živi ljudstvo nepoučeno in kjer nimajo urejenih stranišč.

Na primer: bolnik spušča svoje ocedke v stranišče, ki nima greznice. Ocedki leže nepokriti za straniščem, nanje sedajo muhe, umazejo si z njimi in z bacili, ki so v njih, noge in trup, nato sedejo take umazane in okužene muhe na živila, puste tamkaj nesnago, ki so si jo nabrale za straniščem in na ta način okužijo živila. Ljudje, ki uživajo taka okužena živila, se okužijo z bacili, ki so na njih, in obolijo.

Ocedke izza stranišča pa raznašajo še kokoši, psi, prašiči, podgane itd. Dež jih izpira po dvorišču skozi zemljo v vodnjak ali studenec in okuži se pitna voda.

Ali pa: tak bolnik si ne umije rok, ko pride iz stranišča, prijemlje kljuko in raznaša iz svojih rok bacile po vsej hiši. Bolnica molze kravo in okuži mleko; pripravlja salato, reže kruh in

vse, kar prime z neumitimi, okuženimi rokami, sama okuži.

Zakaj je toliko tifusa, griže in raznih črevesnih bolezni po kmetih? Ravno zaradi tega, ker ni urejenih stranišč in ker si ljudje ne umivajo rok, ko pridejo iz stranišča.

Oglejmo si malo bolj natančno, kakšna so stranišča še pri marsikateri hiši!

Nič ne pretiravamo, če trdimo, da je marsikje stranišče še tako, kakršno je bilo ob začetku naselitve v te kraje. Iz nekaj desk za silo skupaj zbito stoji ob gnojišču, brez kakšne jame. Odpadki se zbirajo poleg gnoja in se z gnojem tudi odstranjujejo, kolikor jih ne razbrskajo domače živali.

Eno samo dobro stran ima tako stranišče: vedno je namreč dobro prezračeno! Slabih strani pa ima polno. Prvič: Ni primerno, če je stranišče stran od hiše, seveda v takem stanju, v kakršnem je, niti ni primerno, če je na dvorišču, marveč bi bil zanj primernejši prostor zunaj vasi na njivi! Drugič: stranišče brez zidane jame, greznice, je leglo bolezni in je vir okuževanja vse okolice. Tretjič: pa tudi ni zadosti, če je pri stranišču greznica, straniščena zgradba sama ne sme biti zasilna, iz desk zbita uta, da ne pušča muh na ocedke. Četrtrič: stranišče brez vode nikdar ne more biti popolnoma čisto in brez smradu.

Kakšno naj bo torej stranišče, da se nam ne bo treba bati okužitve tudi, če je holecen kje v okolici ali celo v hiši?

Stranišče naj bo v hiši tako, da je dostopno iz veže. Da naj se dobro zračiti in zato naj ima okno v zunanji steni. Naj bo svetlo in zadosti prostorno. Ocedki padajo skozi cev v betonirano greznico, ki je znotraj s cementno prevleko oglašena, da ne prepušča. Greznica ima dva dela, eden je za gosto snov, ki jo uporabljamo za gnoj, drugi je za tekočo snov, ki jo lahko speljemo v ponikvalnico, ako ni v bližini vodnjaka ali studenca. Lahko pa je za vse odpadke skupna greznica, le da je večja in da jo čišče praznimo.

Sedež v stranišču mora biti zgrajen iz zdravega lesa, vsi sklepi morajo biti tesni. Opremljen mora biti s tesno prilagajočim pokrovom, ki je na zadnji strani pritrjen, da pokrije odprtino avtomatično. Vsa sedežna notranjščina mora biti varna pred dostopom muh in mora imeti primerno na ven vodečo ventilacijsko cev. Greznica mora biti tako postavljena, da je dostopna za izpraznitev.

Bolj higienično in varno ko stranišče na lesen sedež je stranišče na vodno izplakovanje angleškega sistema, ki je priključeno na vodovod, če tak obstoji. Če ni vodovoda v hiši, tudi lahko postavimo angleško stranišče, tako, ki ima veliko posodo, v katero vsak dan nalijemo vodo. Pri angleškem stranišču izpiramo ocedke iz školjke vsakokrat po uporabi.

Priporočljivo je, če si uredimo v stranišču ali kje v bližini umivalno pripravo za roke, ker ne smemo pozabiti si umiti rok, ko gremo iz stranišča.

Drugi del zdravstvene ure. Razgovor in sklepi.

A. Razgovor o stranišču v kmečki hiši. Poslušalci povedo svoje mnenje k zgornji razlagi. Dopolnijo tudi to, kar so slišali, s svojimi lastnimi izkušnjami.

B. Odbornik za zdravstvo zbere od navzočih (v svrhu povečanja zanimanja in sodelovanja) statistične podatke in sicer:

1. Koliko hiš je zastopanih pri tretji zdravstveni uri?
2. Koliko hiš je brez stranišča?
3. Koliko hiš ima stranišče brez greznice?
4. Koliko hiš ima leseno stranišče?
5. Koliko hiš ima stranišče stran od hiše?
6. Koliko hiš ima stranišče ob zunanjem hodniku?
7. Koliko hiš ima stranišče v hiši?
8. Koliko hiš ima stranišče zidano?
9. Koliko hiš ima stranišče z betonirano greznico?
10. Koliko hiš ima stranišče z lesenim sedežem brez pokrova?
11. Koliko hiš ima stranišče z lesenim sedežem s pokrovom?
12. Koliko hiš ima stranišče na angleški sistem z vodovodom?
13. Koliko hiš ima stranišče na angleški sistem z izpiranjem iz kotla?
14. Koliko hiš ima stranišče z umivalno napravo v stranišču?
15. Koliko hiš ima stranišče z umivalno napravo zunaj stranišča?

C. Odbornik za zdravstvo pozove navzoče gospodarje in gospodinje, da si uredijo stranišče tekom časa po obrazloženih vidikih. Pismeno ugotovi, kateri gospodarji in gospodinje in v katerih točkah se prijavijo letos izboljšati ali preurediti svoje stanovanje.

Pripomba: O drugem delu zdravstvene ure spiše odbornik za zdravstvo zapisnik in pošlje prepis Prosvetni zvezi.

Prosvetna zveza v Mariboru ima na razpolago:

1. en skioptikon na karbid;
2. dva skioptikona na elektriko z slednjimi barvanimi oziroma nebarvanimi slikami na filmskem traku:
1. Mučenci iz Ugande-misijoni;
2. Sveti Sebastijan, življenje iz krščanske davnine;
3. Sveti Pavel, apostol narodov;
4. Sveti Tomaž Akvinec;
5. Sveti Frančišek Saleški;
6. Sveti Janez Bosko;
7. Sveta Terezija Deteta Jezusa;
8. Sveti Jožef in Sveta družina;
9. Po stopinjah Matere božje v Sv. deželi;
10. Marijino češčenje po Beuronskih slikah;
11. V božji in človeški službi — o angelih;
12. Verne duše;
13. Kristusovo trpljenje;
14. Kristus in delo;
15. Češčenje Srca Jezusovega;
16. Poveljani Kristus — od Velike noči do Trojiške nedelje;
17. Kristus Kralj, Vladar sveta;